

جوکر خانوادگی ادامه پیدا می‌کند

احسان علیخانی با اینکه در قسمت پایانی مسابقه جوکر خانوادگی از پایان پروژه «جوکر» خبر داده بود، اما حالا در پستی اینستاگرامی اعلام کرده قصد دارد «جوکر خانوادگی» را با حضور شرکت‌کننده‌های جدید خانم و آقا در پلتفرم

عارفان دشت توس

درباره عارفی که زندگی‌اش در غبار قصه‌ای گم شده است

پیر پرنیاز

حسن احمدی‌فرد در پهنه پهناور دشت توس، به روزگاری دور، عارفانی بزرگ زیسته‌اند که حالا، جز نامی از آن‌ها نشانی نمانده است؛ از آن جمله پیر پُرنیاز «ابوالقاسم گُرکانی» که زندگی وزمانه‌اش و آرا و اندیشه‌هایش در گذر روزها و روزگارها گرد فراموشی گرفته‌اند؛ و این «نیاز» که

در صفت او ذکر شده، حالتی است از کمال افتادگی سالک در برابر بی‌نیازی حضرت حق.

«قطب زمانه و در زمانه خود بیگانه، ابوالقاسم علی الکرکانی، رضی الله عنه و ارضاه، اندر وقت خود بی‌ظنیر است و اندر زمانه بی‌بدیل. و اندر وقت وی، روی دل همه اهل درگاه، بدوست و اعتمادِ جمله طالبان بر او…»

(هجوبری / کشف‌المحجوب / ذکر ابوالقاسم علی الکرکانی)

ابوالقاسم عبدالله بن علی طوسی، احتمالاً در میانه سده چهارم، در روستای «گُرکان» توس زاده و در «تابران» که در آن روزگار شهری آباد و خرم بوده، بالیده و در این شهر کسوتی یافته و جایگاهی داشته است.

نام او در تذکره‌ها به شکل‌های گونه‌گون «گُرکانی»، «گُرکانی»، «گورگانی» و «گورکانی» ثبت شده؛ اما به نظر می‌رسد صحیح‌ترین، همان گُرکانی باشد که برگرفته از نام روستای زادگاهش بوده است. گُرکان (کورکون) احتمالاً روستایی بوده بر پیرامون شهر تابران که حالا در محدوده «بلوک درزاب» در سوی غربی دشت توس قرار دارد؛ و البته جای آن چندان معلوم نیست؛ چنان‌که زندگی کرکانی هم.

زندگی کرکانی، بیشتر از دیگران، با غبار قصه‌ها آمیخته است؛ مهم‌ترین‌شان قصه‌ای است نادرست و بی‌ریشه که سده‌ای پس از مرگ او ساخته و پرداخته شده. در این قصه، او همان «مُذکر تبرانی» یا «واعظ تابرانی» است که حاضر نشده بر پیکر «فردوسی» نماز بخواند و اجازه نداده او را در گورستان شهر به خاک بسپارند. «عطار نیشابوری» در «اسرارنامه» همین قصه را به شعر درآورده و پس از عطار، در کتاب‌های بسیاری نقل شده است.

بنا بر این قصه ناروا، شیخ ابوالقاسم که شعرهای شاهنامه را همه «مدح گبرگان» می‌داند، بر پیکر فردوسی نماز نمی‌خواند اما همان شب او را به خواب می‌بیند که در بهشت برین، در فردوس اعلاست؛

در آن شب، شیخ او را دید در خواب که پیش شیخ آمد دیده‌پرآب به پیش شیخ بنشست و چنین گفت که ای جان تو با نور یقین جفت خدای توجّهانی پرفرشته همه از فیض روحانی سرشته فرستاد اینت لطف کارسازی که تا کردند بر خاکم نمازی خطم دادند بر فردوس اعلی که فردوسی، به فردوس است اولی خطاب آمد که ای فردوسی پیر اگر راندت ز پیش آن طوسی پیر پذیرفتم منت تا خوش بختی بدان یک بیت توحیدم که گفتی…

به رغم این قصه که ریشه‌ای و سندی ندارد، «ابوالقاسم گُرکانی» سرچشمه عرفان در این دشت عارف‌خیز است. در زمانه او، نخستین خانقاه‌ها بنا شد و تصوف، از زهدی فردی به ساحتی اجتماعی رسید. شاگردان فراوانش، پس از او در دشت توس پراکنده شدند و آیین او را پراکندند؛ مهم‌ترین‌شان «ابوعلی فارمدی» که داماد گُرکانی هم بود و حالا مدفنش در روستای فارمد، در حاشیه مشهد قرار گرفته است. مزارِ موسوم به «مزار شیخ ابوالقاسم» در حاشیه شهر تربت حیدریه، منسوب به گُرکانی است.

زوم

زهره کهندل قسمت دوم سریال جدید نرگس آبیار پس از توقیف

نسبتاً طولانی، جمعه گذشته بخش شد ولی قصه‌اش چنان کسل‌کننده و با ریتمی کند پیش رفت که علاقه‌مندان‌ش را دلسرد کرد.

توجه بیش از حد به جزئیات توسط این فیلمساز موجب شد ریتم اثرش کند شود به طوری که در قسمت‌های اول و دوم سریال که بایستی قلاب‌های قصه‌اش ذهن بیننده را درگیر کند، هیچ اتفاق مهم و تعلیق‌برانگیزی رخ نمی‌دهد و فقط مخاطب درگیر یکسری واگویه‌های ذهنی «زری» با خودش می‌شود که پراکنده و غیرمنسجم‌اند.

اگرچه آبیار تلاش کرده اقتباسی نعل به نعل از کتاب «سووشون» داشته باشد اما جهان تخیل ادبیات با سینما متفاوت است، ادبیات از تخیل بی‌مرز ذهن خواننده بهره می‌برد و امکانات خیال‌پردازی دنیای تصویر، مرزهایی دارد که فیلمساز آن را مشخص می‌کند. آبیار برای نزدیک شدن به فضای ذهنی «زری» از شیوه دوربین روی دست استفاده کرده که به دلیل حجم کم اتفاق‌ها و ریتم کند قصه، برای مخاطب آزاردهنده است؛ چراکه تکان‌های دوربین و پرش‌های ناگهانی تصویر، نه کمکی به پیشبرد قصه می‌کند و نه به‌هم‌آلودگی و خیال‌انگیزی فضا می‌افزاید.

در قسمت اول سریال، سکناس‌های مراسم عروسی با حرکات چرخشی دوربین همراه بود که مخاطب را سردرگم و اذیت می‌کرد. به نظر می‌رسد نرگس آبیار با چرخش دوربین تلاش کرده آشفتگی فضا و ناهمخوانی مراسم عروسی را با شرایط جامعه نشان دهد اما صحنه‌ها نه تنها

فیلمبو ادامه دهد. احسان علیخانی روز شنبه ۴ مرداد پستی منتشر کرد و از تولید سری جدید جوکر خانوادگی خبر داد. او در کپشن این پست نوشت: «به جهت استقبال و محبت شما قرار شد جوکر خانوادگی با حضور شرکت‌کننده‌های جدید خانم و آقا در فیلمبو ادامه پیدا کند». او در ادامه درباره

گفت‌وگو با حنیف سروری، تهیه‌کننده «پیر پسر» پرفروش‌ترین فیلم اجتماعی سال‌های اخیر سینمای ایران گاه نمی‌شود کثیفی‌ها را جارو کرد و زیر فرش ریخت

لیلا نوعی فیلم‌سینمایی «پیر پسر» دومین ساخته اکتای براهنی در مقام کارگردان است. او این اثر را با تهیه‌کنندگی مشترک بابک حمیدیان و حنیف سروری و با سرمایه‌گذاری ارسلان براهنی، اکتای براهنی، امیرحسین عبداللهی و سید ابراهیم عامریان جلو دوربین برده است. این فیلم با حضور چهره‌هایی چون حسن پورشیرازی، لیلا حاتمی، حامد بهداد و محمد ولی‌زادگان نخستین‌بار در بخش «خارج از مسابقه» جشنواره فیلم فجر رونمایی شد و از همان ابتدا نگاه‌ها را به خود جلب کرد. پیر پسر روایتگر زندگی دو برادر میانسال است که زیر سایه پدر سلطه‌گران روزگار را می‌گذرانند. این فیلم به دلیل نمایش صحنه‌هایی با خشونت آشکار، برای افراد زیر ۱۸ سال مناسب نیست. با این حال، پیر پسر توانسته نظر منتقدان و تماشاگران را به خود جلب کند و از آن به عنوان یکی از متفاوت‌ترین آثار اجتماعی سال‌های اخیر سینمای ایران یاد می‌شود. پیر پسر با جذب بیش از ۵۱ درصد از کل مخاطبان در ماه گذشته، رکورددار گیشه تیر ماه شد و پس از مدت‌ها، یک فیلم اجتماعی توانست عنوان پرفروش‌ترین فیلم را به خود اختصاص دهد. در ادامه با حنیف سروری یکی از تهیه‌کنندگان این فیلم، درباره روند تولید، چالش‌ها و پشت صحنه این پروژه گفت‌وگو کرده‌ام.

■ **«پیر پسر» چه ویژگی متمایزی داشت که تهیه‌کنندگی‌اش را قبول کردید؟**

من از اکتای براهنی شناخت داشتم، اما بابک حمیدیان و مینا ساداتی واسطه آشنایی من با کارگردان شدند. زمانی که اکتای تصمیم به ساخت گرفت با مینا ساداتی مطرح کرد. به پیشنهاد مینا ساداتی گروهی جمع شدیم و تصمیم به ساخت گرفتیم. در ابتدا، اکتای براهنی مبلغ سرمایه‌گذاری را با کمک خانواده‌اش تأمین کرده بود؛ اما در ادامه ما به همراه حمیدیان و ساداتی تأمین مالی را بر عهده گرفتیم. این فیلم‌نامه از سال ۹۵ در دست اقدام بود اما این نشست ما به سال ۹۸-۹۷ برمی‌گردد و سال ۹۸ پس از جلسات متعدد با شورای پروانه‌ساخت مجوز صادر شد. در نهایت ما برای تولید آماده شدیم اما با شروع کرونا پروژه متوقف شد. در نهایت سال ۱۴۰۰ دوباره تصمیم به ساخت گرفتیم، اما مهلت مجوز ما تمام شده بود و دوباره به ما‌جاری تغییرات شورای پروانه ساخت خوردیم، سرانجام پس از چند ماه مجوز هماهنگ شد و از اردیبهشت ۱۴۰۰ پیش‌تولید را شروع کردیم.

■ **اگر پای بابک حمیدیان در میان نبود، باز هم ریسک می‌کردید؟**

بله، توصیه بابک مهم بود اما اصل فیلم‌نامه و پرداخت آن را دوست داشتم. پیر پسر صاحب جهان و اندیشه خاصی است. یکی از منتقدان می‌گفت سینما از این فیلم به بعد دارای سه سبک شد. پیش از این مهرجویی، بیضایی، کیمیایی، حاتمی، نعمت‌الله و فرهادی پیشرو بودند و سبک‌های خاصی ساختند، حالا هم اکتای با پیر پسر جهان جدیدی ایجاد کرده که با جهان‌های پیشین سینما فاصله زیادی دارد. این کار تیمی بود و اگر همراهی هر یک از بچه‌ها نبود پیر پسر موفق نمی‌شد. من پیش از این هم تجربه کار با کارگردانان کارولاری را داشتم، البته پیر پسر در کارنامه براهنی کار دوم دلدن ایشان محسوب می‌شود، به هر حال هیچ کدام از کارهای قبلی اندازه این کار جزئیات و سختی نداشته است،

پروژه‌های دیگری که در فیلمبو دارد هم نوشت: «دو پروژه باز در فیلمبو داریم که کلی آدم از سال قبل برایش زحمت کشیده‌اند. امیدوارم با توجه به شرایط فعلی، آن همه تلاش به نتیجه برسد». واکنش‌ها نسبت به این تصمیم در صفحه اینستاگرامی احسان علیخانی مثبت است. خیلی‌ها از

سه‌شنبه ۷ مرداد ۱۴۰۴ ۴ صفر ۱۴۴۷ ۲۹ جولای ۲۰۲۵ ۱۱ سال سی و هشتم شماره ۱۰۷۰۴

همیشه به کارا ولی‌ها اعتماد کردم، بارها مورد بی‌مهری قرار گرفتیم اما ادامه دادم. پیر پسر تأیید قشرهای مختلف از جمله راست، چپ، بی‌طرف و در یک کلام عام و خاص را دارد. درصد منتقدان منفی این فیلم نسبت به منتقدان مثبت هزار به یک است. همین که مردم پیر پسر را دوست داشتند و طولانی‌مدت به تشویق در سینما ایستادند برای ما کافی است.

■ **مدت زمان فیلم پیر پسر از زمان فیلم‌های رایج در سینمای ایران بیشتر است، به عنوان تهیه‌کننده نترسیدید شاید برای مخاطب کشتش نداشته باشد؟**

ما از زمان مواجهه با این فیلم‌نامه می‌دانستیم زمان این فیلم بلندتر از حد معمول است. توجه به جزئیات توسط کارگردان و جذابیت سوزه، ما را ترغیب به ساخت این فیلم کرد. اکتای اشراف و تسلط زیادی روی فیلم‌نامه داشت، حتی رنگ کاغذ دیواری و اندازه کهنه‌کاری خانه را در سکناس‌های مختلف در نظر گرفته بود. جایی بچه‌های صحنه دیوارهای زرد را طراحی کرده بودند اما اکتای گفت نه این به دیوار ۲۰ ساله می‌خورد، دیواری که ۴۰ سال آب زیرش رفته و به آن رسیدگی نشده، تفاوت دارد. همین توجه به جزئیات نگاه کل تیم را به کارگردان تغییر می‌دهد و همه را مشتاق‌تر می‌کند. این وسواس و سلیقه در جزء به جزء کارگردانی اکتای مشهود است. همان اول می‌دانستم نتیجه خوب می‌شود چون اکتای براهنی وسواس درست و از جنس تعالی داشت. باید بگویم ما یک جمع دوستانه بودیم که یاعلی گفتیم، خطر‌ها را به جان خریدیم و شروع کردیم.

■ **همکاری با اکتای براهنی چطور بود؟ با توجه به پرداخت و جزئیات خاص داستان به نظر می‌رسد به عنوان تهیه‌کننده همکاری زیادی با کارگردان داشتید!**

وقتی فیلم‌نامه را خواندم متوجه‌شدم اکتای به ریز‌ترین مسائل اهمیت می‌دهد. او استوری‌برد دقیق داشت و همین من را شگفت‌زده کرد که یک کارگردان کار دومی تا این حد با تجربه است. تجربه زیستی او طوری بود که انگار داشت فیلم دهمش را می‌ساخت. کار کردن با اکتای براهنی در این دوره از سینما که بسیاری از بزرگان را از دست دادیم، واقعاً آرزوشمند است. فکر می‌کنم آرزوی هر بازیگر و عواملی باشد که با او کار کنند چون اکتای بسیار مسلط، دقیق و همراه است. اکتای براهنی من را یاد جناب استاد داریوش مهرجویی می‌انداخت، او مثل ایشان به امر کارگردانی آگاه و مسلط بود؛ و‌واقعاً از کار با این گروه لذت بردم.

■ **حاشیه‌های زیادی هم پیرو فیلم به وجود آمده، نسخه فعلی روی پرده بدون حقییات است؟**

ما چهار سال جنگیدیم که محتوا تغییر نکند و اصلاحیه نخوریم. فقط پیش از نمایش جشنواره اصلاحیات خیلی کوچکی را به ما دادند و گفتند بهتر است برای اینکه مشکلی برای فیلم پیش نیاید این موارد را اصلاح کنید. ما هم در آن شرایط برای پخش فیلم پذیرفتیم. چون اصلاحیات آسیب‌زایی نبود.

■ **درست است که در این فیلم پلان‌ها را رچ نزدیک؛ این کار در هزینه‌های تولید چه تأثیری داشت؟**

فضای خاصی بر پیر پسر حاکم است. ما باید غلظت کثیفی

خبر خوشی که علیخانی داده ابراز خرسندی کرده‌اند و نوشته‌اند در شرایط فعلی جامعه، رئالیستی مثل جوکر بیشتر از هر برنامه دیگری می‌تواند مفید باشد. هنوز مشخص نیست شرکت‌کنندگان سری جدید جوکر خانوادگی چه کسانی هستند و از چه زمانی منتشر خواهد شد.

www.qudsonline.ir

سه‌شنبه ۷ مرداد ۱۴۰۴ ۴ صفر ۱۴۴۷ ۲۹ جولای ۲۰۲۵ ۱۱ سال سی و هشتم شماره ۱۰۷۰۴

چرا مردم از این فیلم راضی بودند. تماشاگر حس می‌کند و می‌پذیرد اما فیلم‌سازان ما به خاطر سانسور همیشه عقب مانده‌اند. همین پیر پسر اگر زودتر مجوز می‌گرفت و ساخته می‌شد شاید جلوه‌برخی از اتفاق‌ها مثل مرگ بابک خرم‌دین توسط پدرش گرفته می‌شد. پس فیلم‌ها می‌توانند از فجایع پیشگیری کنند اگر به موقع به آن‌ها توجه شود.

■ **سینمای امروز ایران چقدر باید به چنین سوزه‌هایی بپردازد؟** سینما، هنر، ادبیات، نقاشی، شعر و عکس؛ به طور کلی هر آنچه اشاعه هنر را می‌دهد در کلیت چراغ راه است. سینما باید بخش تاریک جامعه را که از چشم سایران دور مانده و برخی آن را به عمد یا غیر عمد نمی‌بینند به تصویر بکشد. گاهی دیگر نمی‌شود کثیفی‌ها را جارو کرد و زیر فرش ریخت، لازم است به واسطه‌ای نمایش داده‌شود. قبلاً بیشتر این اتفاق می‌افتاد که سینما پیشگیری می‌کرد و نمی‌گذاشت به درمان برسد. مثال بارز آن هم فیلم «دایره مینا» استاد مهرجویی است که موجب شد در ایران سازمان انتقال خون شکل بگیرد و از بروز جامعه جلوگیری کرد. هر چند که مهرجویی در آن دوران محاکمه و فیلمش توقیف شد اما بخش بزرگی از جامعه آگاه شدند. اما مدتی بود که سینما از این ظرفیت خود غافل شده بود. همین موضوع پیر پسر و نشان دادن چهره والدین بد هم مسئله مهمی است. قطعاً در جامعه پدر و مادر نامناسب هم داریم که آینده فرزندان خود را تباه می‌کنند و سبب بروز مشکلات بیشتری در جامعه می‌شوند. من معتقدم نباید با گذاشتن نام «پدر و مادر» قداست به همه والدین داد. باید بد نشان دهیم تا خوبی را ببینیم و قدردان باشیم. نمی‌شود با پنهان‌کاری و دروغ یکسری مسائل را پنهان کرد. کافی است سری به پزشکی قانونی و دادگستری زبند تا ببینید برخی از والدین چه بلای‌هایی سر فرزندان خود آورده‌اند. ما باید گردمان را بشکنیم، بدی‌ها را به واسطه هنر و فرهنگ نشان دهیم تا به مرحله اصلاح برسیم. رسالت هنر جلب توجه و فرهنگ‌سازی است. پس نباید توقع داشته باشیم به پلیدی‌ها و زشتی‌ها نپردازد. هنر دوستان همیشه این کار را کرده‌اند اما همیشه سرکوب شده و به نتیجه غایی خود نرسیده‌اند.

■ **گویا سختی‌های این فیلم تمامی نداشته است. از سایر چالش‌های پیر پسر بگویید.**

هر کاری نسبت به سنگینی و سختی کار دچار چالش‌هایی می‌شود. اصلی‌ترین چالش ما پیدا کردن سرمایه بود. حین کار اکتای براهنی خودرواش فروخت، ما وام گرفتیم و... که فشار مضاعفی ایجاد کرد. فکر نمی‌کردیم پیش‌تولیدمان طولانی شود، تولید ما قرار بود سه ماهه باشد اما بیش از چهار ماه زمان برد. در خلال تولید نسبت به دقت و وسواس خوب در جزئیات هزینه تولید هم بیشتر شد. همچنین ما بارها و بارها گروه صحنه و لباس را تغییر دادیم، چون پروژه سنگین بود و سلیقه، جزئیات و وسواس حرف اول را می‌زد.

■ **با وجود اینکه پیر پسر چهره منفی از پدر نشان داد، چرا مردم از آن استقبال کردند؟**

دلیل استقبال مردم از این فیلم آن است که جامعه خود را در این فیلم به شکل عیان و عریان می‌بیند و همذات‌پنداری می‌کند. سیاست‌گذاران انتقاد می‌کنند اما توجه نمی‌کنند